

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

LEGE

pentru modificarea unor acte normative

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. – Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 69–77, art.113), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 27¹:

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Concursul pentru funcția prevăzută la alin.(1) se inițiază de către Consiliul Superior al Procurorilor în termen de cel mult 15 zile din momentul intervenirii vacanței funcției.”

alineatul (3) a-l abroga.

2. La articolul 55:

alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„ (3) În perioada suspendării din funcție, procurorului nu îi sunt aplicabile dispozițiile referitoare la incompatibilitățile prevăzute la art. 14 alin. (1), cu excepția funcții publice, precum și nu îi sunt aplicabile interdicțiile prevăzute la art. 15 alin. (2) lit.f), h) și i). Suspendarea din funcție a procurorului nu atrage anularea garanțiilor sociale.”

la alineatul (4) textul *„o sentință de achitare ori de încetare”* se substituie cu textul *„o hotărâre definitivă de achitare ori de încetare”*;

Art. II. – Legea nr. 252/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea actelor normative (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2023, nr. 325–327, art.581), se modifică după cum urmează:

1. Articolul (3):

se completează cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins:

„(2¹). Termenul prevăzut la alineatul (2) lit.c) se suspendă din motive obiective (boală, forță majoră sau alte circumstanțe ce nu depind de voința subiectului) ce justifică imposibilitatea subiectului de a-și realiza dreptul de a depune cererea de demisie în condițiile art.3 alin. (2) lit. c).”

se completează cu alineatul (4¹) cu următorul cuprins:

„4¹) Nefinalizarea procedurii de evaluare în termenul prevăzut la alin.(7) repune subiectul evaluării în dreptul de a depune cerere de demisie fără aplicarea efectului de nepromovare a evaluării prevăzute la alin.(4).”

se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins:

„(6) Prin derogare de la alineatul (5), în cazul în care în privința procurorului există o procedură disciplinară sau a fost depusă o sesizare, cererea de demisie se va

examina în condițiile art.40 alin. (5) - (7) din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură.”;

se completează cu alineatul (7) cu următorul cuprins

„(7) Termenul în care procedura de evaluare urmează a fi finalizată este de 90 zile din momentul notificării subiectului.”;

2. La articolul 11:

alineatul (2), litera a) textul *„precum și dacă a avut un comportament arbitrar sau a emis acte arbitrare, în ultimii 10 ani, contrare normelor imperative ale legii, iar Curtea Europeană a Drepturilor Omului stabilise, anterior adoptării actului, că o decizie similară a fost contrară Convenției Europene pentru Drepturile Omului;”* se substituie cu textul *„precum și dacă s-a constatat acțiuni sau inacțiuni comise cu intenție ori din neglijență gravă care au dus la constatarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin hotărâre, a încălcării drepturilor sau libertăților fundamentale ale unei persoane și dispunerea achitării unor sume de bani în beneficiul acestuia”;*

la alineatul (6) textul *„cu excepția hotărârilor pe care comisia de evaluare le consideră arbitrare sau vădit nerezonabile. Comisia de evaluare se poate pronunța doar asupra încălcărilor regulilor de etică și conduită profesională, fără a se pronunța asupra legalității hotărârilor respective.”* se exclude;

3. La articolul 18 alineatul (3):

litera b) va avea următorul cuprins:

„b) respinge raportul cu privire la evaluare și constată promovarea sau nepromovarea evaluării.”;

litera c) se abrogă.

Art. II. – (1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

IGOR GROSU

NOTA INFORMATIVĂ

la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 3/2016 *cu privire la Procuratură și Legii nr. 252/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative* a fost elaborat de către Procuratura Generală, iar în conformitate cu pct.40 din Regulamentul Guvernului aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.610/2018 este promovat de către Ministerul Justiției.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Prezentul proiect de lege este rezultatul evaluării cadrului normativ aferent unor reglementări care vizează Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură (în continuare Legea nr.3/2016) precum și unele reglementări ce vizează Legea nr. 252/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative (în continuare Legea nr.3/2016).

Elaborarea proiectului de lege a fost determinată de:

- necesitatea consolidării rolului managerial al Procurorului General prin legiferarea dreptului discreționar al acestuia de a dispune unipersonal asigurarea interimatului funcției de procuror șef/adjunct al procurorului șef, în cazul în care acestea au devenit vacante, până la ocuparea funcției în condițiile legii.

- necesitatea asigurării dreptului procurorului în perioada suspendării din funcție de a exercita activități remunerate în sectorul privat.

- necesitatea acoperirii prin noțiunea „*hotărâre definitivă*” a tuturor actelor/soluțiilor *de achitare ori de încetare a procesului penal* adoptate de instanțele judecătorești.

- rezolvarea conflictului de norme speciale, în particular între prevederile art.3 alin.(5) din Legea nr. 252/2023 și prevederile art.40 alin.(5) și (6) din Legea nr.3/2016 care reglementează în mod diferit termenul de examinare a cererii de demisie a procurorului în cazurile existenței unei sesizări sau proceduri disciplinare.

- necesitatea aducerii dispozițiilor art.11 alin.(2) și (6) din Legea nr.252/2023 în albia securității juridice, clarității, preciziei și previzibilității.

- necesitatea modificării art.18 alin.(3) din Legea nr.252/2023 ținând cont de rolul constituțional al CSM/CSP, care ar trebui să poată întreprinde măsurile suplimentare necesare și să ia o decizie fără a retrimite cauza Comisiei de evaluare.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Propunerile *de lege ferenda* se rezumă la următoarele intervenții normative:

1. Cu referire la modificarea art.27¹ din Legea nr. 3/2016 *cu privire la Procuratură.*

Prin Legea 102/2021 cu privire la modificarea Legii nr.3/2016 cu privire la Procuratură¹ a fost introdus articolul 27¹ care reglementează asigurarea interimatului în cazul funcțiilor de procuror-șef al procuraturii, adjunct al procurorului-șef al procuraturii, procuror-șef al subdiviziunii Procuraturii Generale sau adjunct al procurorului-șef al subdiviziunii Procuraturii Generale.

¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127598&lang=ro

Prin urmare, potrivit alineatului (1) al acestui articol, interimatul pentru funcțiile menționate *supra* se dispune de către **Procurorul General**.

Alineatul (2) și (3) acestui articol prevăd că, „(2) *La prima ședință, Consiliul Superior al Procurorilor aprobă sau respinge interimatul dispus prin ordinul Procurorului General.* (3) *În cazul în care respinge interimatul dispus de Procurorul General, Consiliul Superior al Procurorilor desemnează interimarul pentru funcția respectivă.*”

Cele evocate *supra* concluzionează faptul că, dispozițiile alineatului (2) și (3) din art.27¹ **reduc de o manieră absolută rolul Procurorului General**, în calitatea sa de manager principal al Procuraturii, **la asigurarea efectivă a interimatului funcțiilor de procuror-șef al procuraturii sau adjunct al procurorului-șef devenite vacante.**

În acest sens, prevederile alin. (2) și (3) din art.27¹ **constituie o premisă pentru respingerea de către Consiliul Superior al Procurorului (în continuare CSP) a interimatului dispus prin ordinul Procurorului General, în lipsa unor criterii obiective privind preținsele necorespunderi a procurorului desemnat pentru exercitarea funcției de interimat, precum și în lipsa unei obligații a CSP de motivare a hotărârii adoptate.**

În context, indicăm asupra faptului că în intervalul 10.10.2022 – 10.10.2023, din numărul total de 29 procurori cărora le-a fost dispusă exercitarea interimatului de procuror-șef sau adjunct al procurorului-șef, de către CSP a fost respins interimatul în privința a 13 procurori, ceea ce constituie o proporție de 44,82 %.

Astfel, se atestă că **rolul Procurorului General**, în calitatea sa de manager principal al Procuraturii, **la asigurarea efectivă a interimatului funcțiilor este unul declarativ și formal iar CSP exercită o activitate improprie acestuia, procedura căreia (modul de selectare a procurorului, obținerea acordului procurorului, criteriile în baza cărora este ales procurorul) nu este reglementată de lege.**

Mai mult, pentru activitatea și rezultatele obținute de Procuratură în general și de către procurorul-șef interimar /adjunctul procurorului-șef interimar desemnat de CSP, în particular, poartă răspundere managerială în corespundere cu prevederile art.4 alin.(2) din Legea Nr. 229/2010 privind controlul financiar public intern - Managerul entității publice, în speță Procurorul General. Potrivit alineatului (1) al art.4 din legea prenotată, *Principiile bunei guvernări sînt transparență și răspundere, economicitate, eficiență și eficacitate, legalitate și echitate, etică și integritate în activitatea entității publice.*

Detaliind prevederile *Legii nr.229/2010 privind controlul financiar public intern*, indicăm că, potrivit art.9 lit.e), *managerul entității publice menține un mediu de control favorabil funcționării sistemului de control intern managerial prin: [...] e) politici și practici de management al resurselor umane, iar potrivit art.14 alin. (3) lit. d) și i) al aceluiași act normativ, Sistemul de control intern managerial se organizează prin: [...] d) managementul eficient al resurselor umane și asigurarea competențelor necesare îndeplinirii sarcinilor; [...] i) divizarea obligațiilor și responsabilităților.*

Potrivit art.3 din Legea prenotată: *manager al entității publice este conducător al celui mai înalt nivel ierarhic al entității publice, în cazul Procuraturii, fiind Procurorul General.*

În aceeași ordine de idei, potrivit art.11 alin.(1) lit.j) din *Legea nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură*, „(1) Procurorul General are următoarele atribuții:

j) organizează și implementează sistemul de control intern managerial și poartă răspundere managerială pentru administrarea bugetului instituției și a patrimoniului public aflat în gestiune;”.

Subsecvent, potrivit prevederilor Capitolului IV pct.33 al Regulamentului Procuraturii, aprobat prin Ordinul Procurorului General nr.33/3 din 03.05.2022, cu modificările și completările ulterioare, **Procurorul General este managerul principal al Procuraturii și este responsabil de organizarea sistemului de control intern managerial în cadrul acesteia**, iar pct.35 din același act normativ prevede că **managerii operaționali sunt responsabili pentru organizarea activității și implementarea sistemului de control intern managerial în subdiviziunile pe care le administrează**.

Revenind la răspunderea managerială pe care o poartă Procurorul General potrivit art.4 alin.(2) din Legea Nr. 229/2010, pentru asigurarea principiilor buneii guvernări, desemnarea în condițiile alin.(3) al art.27¹, de către CSP a procurorului-șef interimar/adjunctului procurorului-șef interimar fără participarea sub nici o formă la acest exercițiu a Procurorului General, este una inechitabilă.

Așadar, opinăm asupra faptului că prerogativa de asigurarea a interimatului urmează să aparțină în exclusivitate Procurorului General, iar CSP urmează să-și realizeze atribuțiile constituționale prevăzute la 125¹ alin. (3) din Constituția Republicii Moldova, potrivit căroră, „**Consiliul Superior al Procurorilor asigură numirea, transferarea, promovarea în funcție și aplicarea măsurilor disciplinare față de procurori.**”

În acest registru, art. 70 alin. (1) lit.g) din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură reglementează că **Consiliul Superior al Procurorilor face propuneri Procurorului General privind numirea, transferul, promovarea, detașarea sau suspendarea procurorilor în condițiile Codului de procedură penală și ale prezentei legi, precum și privind eliberarea din funcție a procurorilor;**

Prin urmare, Consiliul Superior al Procurorilor propune Procurorului General numirea sau promovarea candidaților în urma studierii dosarelor acestora precum și hotărârilor Colegiului pentru selecția și evaluarea procurorilor, care conțin informații necesare despre candidați precum și punctajul oferit pentru fiecare. Așadar, Consiliul Superior al Procurorilor propune Procurorului General numirea sau promovarea în calitate de procuror-șef a persoanelor care **au participat la concurs** și despre care posedă informațiile necesare având în vedere importanța funcției de procuror-șef care necesită imperios desemnarea unui candidat care să respecte toate exigențele legale.

Potrivit prevederilor Constituționale iterate *supra*, și prevederile art. 70 alin. (1) lit.g) din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură, se atestă că, asigurarea interimatului în calitate de soluție temporară, reprezintă o activitate improprie CSP-ului, ultimul urmând să asigure numirea, transferarea, promovarea procurorilor, motiv pentru care propunerile *de lege ferenda* se rezumă la reglementarea legală privind îndeplinirea de către CSP a rolului său constituțional - de asigurare în termen cât mai restrâns, a numirii în aceste funcții a procurorilor corespunzători în condițiile legii.)

În context, sunt relevante statuările Curții Constituționale din Hotărârea nr.9 din 21 mai 2013 în care forul constituțional a tratat interimatul ca o *soluție temporară, care asigură exercitarea pentru o perioadă de timp a funcțiilor de către o altă persoană decât titularul. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că rațiunea dispunerii interimatului rezidă în depășirea situației create ca urmare a imposibilității exercitării atribuțiilor de către titularul mandatului și în evitarea unor perturbații în activitatea acestei instituții (HCC nr. 9 din 21 mai 2013, § 69).*

Astfel, scopul instituirii interimatului este unul temporar, întru evitarea unor perturbații în activitatea instituției și depășirea situației create ca urmare a imposibilității exercitării atribuțiilor de către titularul mandatului.

Având în vedere cele expuse conchidem că numirea procurorului în calitate de interimar în funcțiile de procuror-șef al procuraturii, adjunct al procurorului-șef al procuraturii, procuror-șef al subdiviziunii Procuraturii Generale sau adjunct al procurorului-șef al subdiviziunii Procuraturii Generale este prerogativa exclusivă a Procurorului General care este managerul Procuraturii.

2. Cu referire la modificările propuse pentru articolul 55 alineatul (3) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură.

Incompatibilitățile și interdicțiile au menirea de a asigura evitarea situațiilor de natură a afecta independența decizională a procurorului prin interferența intereselor personale în activitatea profesională, dar și de a consolida încrederea publicului în sistemul judiciar. Independența este o responsabilitate pentru procuror și nu un privilegiu, procurorul este supus unui mecanism al incompatibilităților și interdicțiilor. Respectarea de către procuror a incompatibilităților și interdicțiilor se constituie într-o garanție pentru respectarea independenței acestuia. Legea nr. 3/2016 cu privire la procuratură detaliază, în acest sens, incompatibilitățile generale (art. 14), precum și interdicțiile (art. 15) pe care procurorul trebuie să le respecte.

În sistemul de drept al Republicii Moldova normele legale sunt foarte stricte cu privire la incompatibilitățile care însoțesc funcția de procuror, rațiunea acestora fiind aceea de a evita confuziunea între această funcție și orice alte funcții publice sau private, indiferent de natura lor (politică sau economică). În caz contrar, activitatea procurorului ar fi pusă sub semnul lipsei de independență și al parțialității, după caz, iar percepția cetățenilor cu privire la justiție ar fi grav și iremediabil afectată.

Astfel, potrivit art. 55 alin. (1) din Legea nr.3/2016 prevede că: „**Procurorul în privința căruia este pornită o urmărire penală poate fi suspendat din funcție de către Procurorul General, cu acordul scris al Consiliului Superior al Procurorilor.**”, iar alineatul (4) al aceluiași articol prevede că: „**În cazul prevăzut la alin. (1), dacă nu a fost probată vinovăția procurorului sau dacă a fost pronunțată o sentință de achitare ori de încetare a procesului penal pe motiv de reabilitare, suspendarea din funcție încetează, iar procurorul este restabilit în toate drepturile anterioare.**”.

Prin urmare, suspendarea procurorului din funcție poate interveni de la pornirea urmăririi penale până la emiterea unei hotărâri definitive pe caz (achitare sau încetare), iar având în vedere că urmărirea penală și judecarea cauzei penale poate dura o perioadă destul de îndelungată (mai ales în cauzele penale complexe) precum și că procedurile penale în țara noastră sunt caracterizate de o anumită lentoare și tergiversare se ajunge la situația când procurorii fiind suspendați din funcție și respectiv lipsiți de salariu, precum și având în vedere incompatibilitățile și interdicțiile (care se mențin și în cazul suspendării din funcție a procurorului) care nu permit procurorilor să realizeze în condiții legale careva activități fiind lipsiți astfel de surse de existență pe o perioadă destul de mare.

Situația poate fi și mai gravă în cazul în care spre exemplu procurorul fiind unicul întreținător al familiei, cu copiii minori, suspendat din funcție, fără salariu este lipsit și de posibilitatea de a activa legal și prin urmare și de careva surse de existență.

Ce ține de durata procesului de *suspendare din funcție* a procurorilor, situația de fapt la moment (octombrie 2023) este reflectată în tabelul ce urmează:

N/o	Durata menținerii suspendării provizorie din funcție a procurorilor	Nr. persoane
1	Până la 12 luni	0
2	De la 12 la 18 luni	1
3	De la 18 luni la 2 ani	5
4	De la 2 ani la 6 ani	4
5	De la 6 ani la 8 ani	2

În aceeași ordine de idei, propunerea *de lege ferenda* a fost inspirată din practica pozitivă a României legiferată în art.198 din Legea nr. 303 din 15 noiembrie 2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor², care stipulează că: **„În perioada suspendării din funcție dispuse în temeiul art. 197 alin. (1) lit. a)-c) și e)-g), judecătorului și procurorului nu îi sunt aplicabile dispozițiile referitoare la interdicțiile și incompatibilitățile prevăzute de art. 227 și art. 231 și nu i se plătesc drepturile salariale, dar i se plătește contribuția de asigurări sociale de sănătate, după caz. Această perioadă nu constituie vechime în muncă și în funcție.”**, iar art.197 alin. (1) din același act normativ prevede că: **„Judecătorul sau procurorul este suspendat din funcție în următoarele cazuri: a) când a fost trimis în judecată pentru săvârșirea unei infracțiuni, de la momentul rămânerii definitive a încheierii prin care judecătorul de cameră preliminară a dispus începerea judecării; b) când față de acesta s-a dispus arestarea preventivă sau arestul la domiciliu; c) când față de acesta s-a dispus măsura preventivă a controlului judiciar sau a controlului judiciar pe cauțiune și organul judiciar a stabilit în sarcina sa obligația de a nu exercita profesia în exercitarea căreia a săvârșit fapta; d) când suferă de o boală psihică care îl împiedică să își exercite funcția în mod corespunzător; e) când a fost sancționat disciplinar cu sancțiunea suspendării din funcție ;f) când, în cadrul procedurii disciplinare, secția corespunzătoare a Consiliului Superior al Magistraturii a dispus suspendarea din funcție, în condițiile legii; g) în perioada cuprinsă între data comunicării hotărârii secției corespunzătoare de aplicare a sancțiunii disciplinare a excluderii din magistratură și data eliberării din funcție, dacă Secția pentru judecători sau, după caz, Secția pentru procurori apreciază că se impune această măsură în raport cu natura și gravitatea faptei și urmările acesteia.”**

Prin urmare, păstrarea în privința procurorului suspendat a tuturor interdicțiilor și incompatibilităților pe care le are un procuror în exercițiul funcției este o sarcină neproportională cu scopul urmărit de norma legală. Or, fiind privat de drepturile salariale procurorul suspendat nu trebuie privat și de posibilitatea de a presta activități remunerate pentru a-și asigura un venit minim de existență.

3. Cu referire la modificările propuse pentru alineatul (4) al articolului 55:

Sentințele de achitare sau de încetare a procesului penal se emit de către instanțele de judecată care examinează fondul cauzei în primă instanță - Judecătorii.

Potrivit prevederilor art. 466 alin. (1) din Codul de procedură penală, hotărârea instanței de judecată într-o cauză penală devine executorie la data când a rămas definitivă, respectiv, considerăm oportun operarea modificărilor la alin. (4) din art. 55 a Legii 3/2016 propuse în proiectul de Lege.

² <https://legislatie.just.ro/Public/DetailiiDocumentAfis/261399>

4. Cu referire la articolul 3 din Legea nr. 252/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative:

Se propune completarea articolului 3 cu alineatul (2¹) care să reglementeze procedura de suspendare a termenului de 20 zile în situații neimputabile subiectului evaluării care pot apărea și care justifică imposibilitatea reală subiectului de a-și realiza dreptul de a depune cererea de demisie. Astfel, pot apărea multiple situații (neimputabile subiectului) în care judecătorul/procurorul nu vor avea posibilitatea reală de a verifica poșta în care a fost expediată notificarea, nu va avea posibilitatea reală de a scrie cerere de demisie spre exemplu în cazul unor boli grave (se pot afla internați în spital, în comă...etc.) sau spre exemplu pot fi reținuți/arestați sau pot exista situații de forță majoră sau alte circumstanțe obiective.

Mai mult, propunerea este necesară având în vedere că depunerea cererii de demisie după expirarea termenului de 20 zile **echivalează cu nepromovarea evaluării** care din perspectiva regimului sancționator aplicat (*eliberarea din funcție a procurorului și judecătorului precum și interdicția exercitării funcției de procuror sau, după caz judecător timp de 7 ani, lipsirea de îndemnizația unică de concediere, de pensia specială*) are un impact substanțial asupra drepturilor subiecților evaluării.

Având în vedere cele expuse legea trebuie să ofere posibilitatea tuturor subiecților evaluați de a face uz de dreptul lor și de a depune cererea de demisie fără aplicarea efectului de nepromovare a evaluării, chiar dacă din motive neimputabile subiectului (circumstanțe obiective) a fost omis acest termen de 20 zile.

Or, deși Legea nr. 252/2023 instituie o procedură de evaluare a judecătorilor și procurorilor care deviază de la standardele clasice și care se asimilează unei proceduri cu caracter de excepție, adică conține reglementări cu un impact substanțial în ceea ce privește ordinea juridică națională, totuși este necesar instituirea garanțiilor adecvate, corespunzătoare privind drepturile subiecților evaluării, **care să ofere echilibrul necesar și proporțional ingerințelor în drepturile acestora.**

Se propune completarea art. 3 cu alineatul (4¹) și (7) cu următorul cuprins:

„4¹) *Nefinalizarea procedurii de evaluare în termenul prevăzut la alin.(7) repune subiectul evaluării în dreptul de a depune cerere de demisie fără aplicarea efectului de nepromovare a evaluării prevăzute la alin.(4).*”

„(7) *Termenul în care procedura de evaluare urmează a fi finalizată este de 90 zile din momentul notificării subiectului.*”;

Drept argumentare indicăm asupra faptului că, sintagma „indiferent de motivul invocat” din art.3 alin. (4) coroborat cu situația în care legea nu reglementează un termen concret în care evaluarea judecătorilor/procurorilor urmează a fi finisată, iar durata în timp a însăși procedurii de evaluare nu poate fi anticipată (care poate dura o perioadă foarte mare de timp), nu este compatibilă cu principiile de drept, or situații factologice în care subiectul evaluării poate depune o cerere de demisie pot fi multiple, care de altfel pot fi motivate de procedura de evaluare externă.

Mai mult, având în vedere că Legea nr. 252/2023 instituie termene exprese pentru subiectul evaluării și alte persoane (spre exemplu la art. 12 alin. (4), art. 14 alin. (2), (7), (9)) atunci legea ar trebui să instituie și un termen expres în care evaluarea externă ar trebui finisată motiv din care se propune în proiect stabilirea termenului de 90 zile.

Necesitatea completării Legii nr.252/2023 cu alineatele (4¹) și (7) este imperativ necesară pentru a exclude premisele de încălcare a drepturilor subiecților evaluați, în

special a drepturilor constituționale prevăzute de art.43 Dreptul la muncă și la protecția muncii - dreptul la muncă, **la libera alegere a muncii**; și art.44 Interzicerea muncii forțate.

Or, în condițiile în care procedura de evaluare, din momentul notificării persoanei, va fi inițiată peste un termen relativ mare sau va dura un timp îndelungat (peste 90 zile), persoana va fi în situația în care nu va putea depune cerere de demisie, fără a suporta consecințele nepromovării *de drept*, chiar dacă vor exista circumstanțe care să determine această alegere (de ex: o ofertă de muncă mai avantajoasă, dorința de ași schimba locul de muncă, dorința de a migra peste hotarele Republicii Moldova, etc.)

Astfel, opinăm asupra faptului că subiectului evaluat nu-i poate fi îngrădit dreptul de a demisiona la cerere pentru un termen excesiv de mare, nedeterminat și imprevizibil (atât timp cât durează evaluarea și chiar și după finalizarea acesteia – parcurgerea procedurilor de contestare). În caz contrar, subiectul evaluat este supus unui tratament de muncă forțată iar, constrângerea la exercitarea în continuare a muncii fiind exprimată prin acele efecte care survin odată cu depunerea cererii de demisie după expirarea a 20 de zile de la notificare. Detaliind, este de reținut că efectele depunerii cererii de demisie după expirarea a 20 de zile de la notificarea subiectului evaluat sunt prevăzute la art.18 alin.(6) din Legea 252/2023 potrivit căruia:

„(6) Judecătorul sau, după caz, procurorul eliberat din funcție conform prevederilor alin. (5) din prezentul articol:

a) nu are dreptul de a exercita funcția de judecător, de procuror, precum și alte funcții de demnitate publică timp de 5–7 ani din data rămânerii definitive a hotărârii consiliului respectiv, a ordinului Procurorului General sau, după caz, a decretului Președintelui Republicii Moldova;

b) este lipsit de dreptul la indemnizația unică de concediere prevăzută la art. 26 alin. (3) din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului sau, după caz, la art. 62 alin. (2) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură;

c) este lipsit de dreptul la pensie specială prevăzută la art. 32 din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, cu menținerea pensiei generale pentru limită de vârstă conform condițiilor generale stabilite de Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.”

Sancțiunile menționate *supra*, care de altfel pot fi echivalate cu sancțiuni de natură penală, sunt în măsură să exercite suficientă constrângere asupra subiectului evaluat în măsură să-l determine la continuarea raporturilor de muncă contrar voinței, chiar dacă, în condiții generale (în lipsa unor sancțiuni ce survin în mod automat prin efectul legii) nu și-ar mai dori continuarea raporturilor de muncă.

Considerăm că 90 zile din momentul notificării subiectului evaluat reprezintă un termen rezonabil și suficient pentru desfășurarea procedurii de evaluare. Un termen mai mare decât cel propus ar putea fi neproportional restrângerii drepturilor persoanei. Totodată, lipsa în general a oricărui termen în care să aibă loc evaluarea poate duce la arbitrar și abuzuri grave și ireversibile asupra drepturilor constituționale ale persoanelor.

Se propune completarea art. 3 cu alineatul (6) cu următorul cuprins:

„(6) Prin derogare de la alineatul (5), în cazul în care în privința procurorului există o procedură disciplinară sau a fost depusă o sesizare, cererea de demisie se va examina în condițiile art.40 alin. (5 - (7) din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură.”;

Redacția acestei norme vine în rezolvarea conflictului de norme speciale, în particular între prevederile art.3 alin.(5) din Legea nr. 252/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative și prevederile art.40 alin.(5) și (6) din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură care reglementează în mod diferit termenul de examinare a cererii de demisie a procurorului în cazurile existenței unei proceduri disciplinare sau a unei sesizări în privința procurorului.

Or, potrivit art.40 alin.(5) și (6) din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură,
„(5) Dacă, în momentul depunerii cererii de demisie, împotriva procurorului:

a) există o procedură disciplinară, aceasta se finalizează în termen de până la 30 de zile de la depunerea cererii de demisie;

b) a fost depusă o sesizare până la demisie, procedura disciplinară se finalizează în termen de 30 de zile de la depunerea sesizării.

(6) Până la emiterea hotărârii pe cauza disciplinară menționată la alin. (5), cererea de demisie nu se examinează, iar în cazul în care ordinul cu privire la demisie a fost emis, acesta se suspendă.”

Într-o altă ordine, potrivit art.3 alin.(2) lit.c) din Legea nr. 252/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative, prevede că: *„Nu sunt supuși evaluării conform prezentei legi:*

c) judecătorii și procurorii, care fac parte din una dintre categoriile menționate la alin. (1) și care, în termen de 20 de zile de la notificarea privind inițierea evaluării, depun cerere de demisie, cu excepția celor care și-au retras cererea de demisie în interiorul termenului respectiv;”

Subsecvent, potrivit art.3 alin.(5) din aceeași lege, *„(5) La data recepționării cererii de demisie, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor sau, după caz, Procurorul General informează despre aceasta comisia de evaluare corespunzătoare. Cererea de demisie se examinează și se soluționează în cel mult 10 zile de la expirarea termenului prevăzut la alin. (4), cu informarea comisiei de evaluare despre hotărârea adoptată.”*

În acest context, în cazul în care procurorul fiind notificat despre inițierea evaluării depune cerere de demisie în condițiile art.3 alin.(2) lit.c) din Legea nr. 252/2023, iar în privința acestuia există o procedură disciplinară în derulare, apare un conflict de norme procedurale care creează incertitudini aferent termenului de examinare a cererii de demisie ce urmează a fi respectat de către Procurorul General. Astfel, în calitate de soluție se propune *derogarea de la alineatul (5), în cazul în care în privința procurorului există o procedură disciplinară sau a fost depusă o sesizare, prin urmare, cererea urmând a fi examinată în condițiile art.40 alin. (5) - (7) din Legea nr.3/2016.*

5. Cu referire la modificările propuse la articolul 11:

Noțiunile de „comportament arbitrar” și „acte arbitrare” utilizate în contextul în care *„Curtea Europeană pentru Drepturile Omului stabilise anterior adoptării actului a emis o decizie similară a fost contrară Convenției”* sunt foarte largi și având în vedere că jurisprudența CtEDO se extinde asupra tuturor chestiunilor care vizează interpretarea și aplicarea Convenției, textul menționat oferă un areal vast de posibilitate a Comisiei de determina că orice decizie a unui procuror sau judecător poate fi considerată arbitrară făcând similitudini cu oricare Decizii CtEDO.

Mai mult, din textul legii nu este clar cum va stabili comisia de evaluare că un judecător/procuror a avut un comportament arbitrar sau că a emis un act arbitrar, or, atât hotărârile judecătorești sunt supuse controlului ierarhic superior, cât și hotărârile/actele emise de procurori sunt supuse unui control ierarhic superior și judiciar. Prin urmare, chiar dacă a fost anulat o hotărâre a instanței de judecată de către instanța ierarhic superioară sau a fost anulat un act emis de către procuror acestea nu pot fi considerate „arbitrare” până când instanța de judecată nu va stabili că acestea au fost adoptate cu rea-credință sau ca rezultat al unei neglijențe grave. Extinderea noțiunii de „acte

arbitrare” pentru hotărârile/deciziile adoptate de un judecător/procuror pentru categoriile similare în care CtEDO a constatat încălcarea Convenției, precum și acordarea competenței Comisiilor de evaluare de a decide care acte sunt arbitrare și care nu este contrară principiului securității juridice precum și lipsa de claritate, precizie și previzibilitate a dispozițiilor legale statuate la art.23 din Constituție.

Situația este și mai gravă în cazul în care textul contestat se interpretează cu art. 11 alin. (6) din Legea 252/2023 care stipulează că: *„La aprecierea corespunderii cu criteriile prevăzute la alin. (2) și (3), actele sau constatările altor entități cu competențe în domeniile respective nu au valoare prestabilită pentru comisia de evaluare. Constatările din hotărârile judecătorești irevocabile se iau în considerare în mod obligatoriu de către comisia de evaluare, cu excepția hotărârilor pe care comisia de evaluare le consideră arbitrare sau vădit nerezonabile. Comisia de evaluare se poate pronunța doar asupra încălcărilor regulilor de etică și conduită profesională, fără a se pronunța asupra legalității hotărârilor respective.”*

În lipsa unor reguli după care comisia de evaluare va determina dacă un comportament sau un act este *„arbitrar*” sau care este pragul de apreciere a *„deciziilor similare*” în care CtEDO a stabilit încălcarea Convenției Europene a Drepturilor Omului aprecierea subiectului interpretării a priori este una subiectivă. Mai mult, Curtea Europeană a Drepturilor Omului examinează fiecare caz în parte și stabilește încălcări ale Convenției care în multe cazuri pot fi atribuite **funcționării defectuoase a sistemului în ansamblu și nu a încălcării procurorului sau judecătorului individual.**

Totodată, având în vedere că Legea nr.252/2023 instituie evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor sub sancțiunea eliberării din funcție, lipsirii de îndemnizația de concediere, pensiei speciale precum și interdicția de a exercita funcții de demnitate publică timp de 5-7 ani, considerăm că impactul acestei legi este foarte profund atât din punct de vedere al impactului asupra drepturilor constituționale ale omului cât și a posibilelor efecte adverse asupra funcționării sistemului în ansamblu, iar în lipsa unor garanții proporționale și suficient de puternice există riscul unor abuzuri la efectuarea verificărilor împotriva judecătorilor/procurorilor.

Previzibilitatea unei norme presupune în mod obligatoriu ca destinatarul acesteia să aibă o reprezentare clară a aspectelor în funcție de care este obligat să își modeleze conduita. Or, prin lipsa de precizie și claritate, destinatarii normei juridice nu își pot forma o reprezentare clară.

Astfel, referitor la calitatea normei de drept, Curtea Constituțională în Hotărârea nr.26 din 23.11.2010 a statuat:

„Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție.”

Totodată, Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 26 din 27 septembrie 2016 făcând trimitere la hotărârile CtEDO, la nivel de principiu, a statuat că: *„48. Curtea Europeană în jurisprudența sa a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, instituind o serie de repere, pe care legiuitorul trebuie să le aibă în vedere pentru*

respectarea acestor exigențe. 49. Astfel, Curtea Europeană a menționat că „nu poate fi considerată „lege” decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să-și corecteze conduita. [...] În special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anumite garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice” (Amann vs. Elveția, 16 februarie 2000, § 56). 50. De asemenea, Curtea Europeană a statuat că nivelul de precizie al legislației interne „depinde într-o măsură considerabilă de conținutul actului normativ avut în vedere, domeniul pe care este menit să-l acopere, numărul și statutul celor cărora le este adresat” (Chorherr v. Austria, 25 august 1993, § 25). Testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă claritate limitele acesteia (Silver și alții v. Regatul Unit, 25 martie 1983, § 80). 51. În acest sens, Curtea reține că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. Astfel, pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure. 52. Prin urmare, destinatarii trebuie să fie în măsură să prevadă consecințele ce pot decurge dintr-un act determinat doar în baza prevederilor care îl specifică, adică prin aplicarea simplă a regulilor de interpretare lingvistică sau prin aplicarea actelor subordonate acestui act. 53. De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile. Astfel, legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă să prevadă elementele ce disting particularitățile lor. 54. Curtea reține că previzibilitatea și claritatea constituie elemente sine qua non ale constituționalității unei norme, care în activitatea de legiferare acestea nicidecum nu pot fi omise.”

În acest sens, s-a expus și Comisia de la Veneția și Directoratul General pentru Drepturile Omului și Statului de Drept (DGI) al Consiliului Europei în Opinia comună CDL-AD(2023)005 asupra proiectului de lege cu privire la evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor unde a statuat că: „ 55. *Mai mult de atât, Comisiei de la Veneția nu îi este clar cum va stabili Comisia de evaluare că un judecător a avut un comportament arbitrar sau că a pronunțat un act arbitrar. Termenul de „act arbitrar” utilizat în această dispoziție este periculos de vag. Deciziile judecătorilor pot fi supuse controlului doar prin intermediul contestațiilor, iar deciziile procurorilor, în majoritatea cazurilor, sunt supuse unui control judiciar. Desigur, judecătorii/procurorii nu trebuie să acționeze într-un mod arbitrar și deciziile acestora trebuie să fie motivate. În caz contrar, judecătorii încalcă garanția unui proces echitabil, dar este doar de competența unei instanțe de a decide asupra acestui aspect. Proiectul de lege ar trebui să precizeze cel puțin că Comisia de evaluare nu poate stabili că judecătorul a emis un act arbitrar, dacă pur și simplu nu este de acord cu soluționarea cauzei respective sau a motivării legale a acesteia. Până și hotărârile anulate de instanțele de apel nu pot fi considerate „arbitrare”, decât dacă este stabilit de instanță că acestea au fost adoptate cu rea-credință sau ca rezultat al unei neglijențe grave și evidente. 56. În comentariile sale scrise, Ministerul Justiției a susținut că unele decizii finale au fost totuși arbitrar, referindu-se în special la hotărârile pronunțate cu privire la alegerile locale din 2018 sau la „deciziile care au fost adoptate în perioada statului capturat” și care au fost ulterior „recunoscute ca fiind arbitrar de către CEDO”. Comisia de la Veneția admite*

că multe (dar cu siguranță nu toate) încălcări ale Convenției europene stabilite de CEDO pot fi legate de comportamentul unor judecători și procurori individuali, ceea ce poate necesita o redeschidere a procedurii la nivel național și poate conduce, în cele din urmă, la tragerea la răspundere disciplinară a unui judecător. În primul rând, ar fi util să se precizeze dacă noțiunea de „arbitrar” ar trebui înțeleasă în același sens în care o înțelege CEDO în contextul articolului 6 din Convenția europeană ori înseamnă altceva. Următoarea întrebare este cine trebuie să stabilească acest „arbitrar” și în cadrul cărei proceduri. Extinderea noțiunii de „acte arbitrare” la potențial toate deciziile adoptate de un judecător în perioada „statului capturat” și acordarea CE a competenței de a decide care acte sunt arbitrare și care nu sunt, pare a fi contrară principiului securității juridice și al caracterului definitiv al hotărârilor judecătorești. **Cel puțin, noțiunea de „act arbitrar” ar trebui reformulată astfel încât să includă doar situațiile în care CEDO a stabilit anterior că judecătorul/procurorul a acționat în mod arbitrar cu intenție sau din neglijență gravă (și nu alte încălcări ale Convenției care pot fi atribuite funcționării defectuoase a sistemului în ansamblu și nu greșelii judecătorului individual).**”

Având în vedere cele expuse supra în proiect s-a propus ca: alineatul (2), litera a) textul „precum și dacă a avut un comportament arbitrar sau a emis acte arbitrare, în ultimii 10 ani, contrare normelor imperative ale legii, iar Curtea Europeană a Drepturilor Omului stabilise, anterior adoptării actului, că o decizie similară a fost contrară Convenției Europene pentru Drepturile Omului;” se substituie cu textul „precum și dacă s-a constatat acțiuni sau inacțiuni comise cu intenție ori din neglijență gravă care au dus la constatarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin hotărâre, a încălcării drepturilor sau libertăților fundamentale ale unei persoane și dispunerea achitării unor sume de bani în beneficiul acestuia”;

6. Cu referire la articolul 11 alineatul 6 din Legea nr. 252/2023:

Potrivit art. 11 alin. (6) din Legea nr.252/2023: „La aprecierea corespunderii cu criteriile prevăzute la alin. (2) și (3), **actele sau constatările altor entități cu competențe în domeniile respective nu au valoare prestabilită pentru comisia de evaluare. Constatările din hotărârile judecătorești irevocabile se iau în considerare în mod obligatoriu de către comisia de evaluare, cu excepția hotărârilor pe care comisia de evaluare le consideră arbitrare sau vădit nerezonabile. Comisia de evaluare se poate pronunța doar asupra încălcărilor regulilor de etică și conduită profesională, fără a se pronunța asupra legalității hotărârilor respective.**”

Prin urmare, comisia de evaluare la aprecierea dacă judecătorii/procurorii corespund criteriilor de integritate etică și financiară **nu va lua în considerare hotărârile judecătorești irevocabile pe care ea le consideră arbitrare sau vădit nerezonabile**, fapt inacceptabil. Or, desconsiderarea sau nerespectarea hotărârilor definitive ale instanțelor de judecată contravine art.120 din Constituție care stipulează că: „Este obligatorie respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești, precum și colaborarea solicitată de acestea în timpul procesului, al executării sentințelor și a altor hotărâri judecătorești definitive.” și art. 20 din Constituție având în vedere că accesul liber la justiție semnifică nu doar posibilitatea juridică efectivă de a se adresa unui organ de plină jurisdicție și obținerea unei satisfacții dar și dreptul de a cere executarea hotărârii obținute. Astfel, executarea hotărârilor judecătorești trebuie privită ca o parte integrantă a procesului de judecată. Caracterul

obligatoriu al hotărârilor judecătorești se exprimă prin obligativitatea respectării acestora. (*a se vedea § 52 și 53 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 13 din 11.06.2013*).

Așadar, reținem că **autoritatea de lucru judecat reprezintă un efect important al hotărârii judecătorești, avându-și rațiunea în asigurarea stabilității și securității raporturilor juridice. Prin reglementarea autorității de lucru judecat se îngreșește posibilitatea repunerii ulterioare în discuție a aspectelor soluționate de o instanță judecătorească, pentru a se evita pronunțarea unor soluții contradictorii definitive cu privire la aceeași cerere, consecința fiind aceea a generării incertitudinii cu privire la raporturile juridice deja rezolvate de instanțele judecătorești.**

Referitor la principiul securității/stabilității raporturilor juridice, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut în jurisprudența sa că dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe, garantat de art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, trebuie să se interpreteze în lumina preambulului Convenției, care **enunță supremația dreptului ca element al patrimoniului comun al statelor contractante.** Unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este **principiul securității raporturilor juridice, care prevede, printre altele, ca soluția dată de către instanțe în mod definitiv oricărui litigiu să nu mai fie rejudecată** (*Hotărârea din 6 iunie 2005, pronunțată în Cauza Androne împotriva României, sau Hotărârea din 7 octombrie 2009, pronunțată în Cauza Stanca Popescu împotriva României, paragraful 99*).

Totodată, în una dintre primele cauze *Prodan v. Moldova* (*Hotărâre din 18.05.2004, § 52.*), Curtea a constatat că „*dreptul la un tribunal*“, respectiv, dreptul la acces „**ar fi unul iluzoriu dacă un Stat Contractant ar permite ca o decizie judiciară definitivă și obligatorie să rămână ineficientă** (inoperantă) în detrimentul unei părți. Executarea unei hotărâri pronunțate de orice instanță de drept trebuie, deci, privită ca o parte integrantă a «*procesului*» conform scopurilor articolului 6 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului.

Mai mult, nu este clar **în baza căror criterii** comisiile de evaluare **vor considera anumite sau alte hotărâri judecătorești definitive și irevocabile ca fiind „arbitrare” sau „vădit nerezonabile”**. Totodată, în cazul în care în unele cazuri la aprecierea corespunderii criteriilor de integritate financiară și etică comisiile de evaluare vor lua în considerare hotărârile irevocabile/definitive ale instanțelor de judecată, iar în alte cazuri nu va lua în considerare hotărârile definitive /irevocabile ale instanțelor de judecată (*considerându-le arbitrare sau vădit nerezonabile*) atunci comisia de evaluare va institui un tratament diferențiat sau duble standarde pentru persoanele (procurori/judecători) care se află în situații similare (sunt supuși evaluării externe), motiv din care vom fi în prezența unei discriminări directe.

Cu recomandări în acest sens a venit Comisia de la Veneția și Directoratul General pentru Drepturile Omului și Statului de Drept (DGI) al Consiliului Europei în Opinia comună CDL-AD(2023)005 asupra proiectului de lege cu privire la evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor unde a statuat că: „53.....*În esență, Comisia de evaluare trebuie să verifice dacă judecătorii și procurorii sunt cetățeni, care respectă legea din toate punctele de vedere posibile și să verifice practic orice aspect din viața acestora. Acest aspect poate veni în conflict cu o serie de valori și principii constituționale. 54. Primul este principiul res judecata, Comisia de evaluare nu poate neglija o hotărâre anterioară, care a intrat în vigoare – de exemplu, hotărârea de achitare a unui*

judecător/procuror privind comiterea unei infracțiuni de corupție sau anularea unei sancțiuni disciplinare aplicate acestuia.... 62. În concluzie, deși Comisia de la Veneția înțelege că Comisiile de evaluare pot examina unele comportamente, care au constituit obiectul altor proceduri sau care încă nu au fost examinate în alte foruri, rapoartele Comisiei de evaluare nu ar trebui să aducă atingere autorității hotărârilor judecătorești definitive și să respecte principiul res judicata, așa cum a fost decis în procedurile penale ori disciplinare..”.

Prin urmare, în proiect propunem la alineatul (6) textul „*cu excepția hotărârilor pe care comisia de evaluare le consideră arbitrare sau vădit nerezonabile. Comisia de evaluare se poate pronunța doar asupra încălcărilor regulilor de etică și conduită profesională, fără a se pronunța asupra legalității hotărârilor respective.*” a se exclude;

7. Cu referire la art. 18 alin. (3) din Legea nr. 252/2023

Alineatul (3) art.18 al Legii nr.252/2023 prevede că: Prin hotărâre motivată, adoptată în cel mult 30 de zile de la recepționarea documentelor menționate la art. 17 alin. (6), consiliul respectiv:

a) acceptă raportul cu privire la evaluare și constată promovarea sau nepromovarea evaluării;

b) respinge raportul cu privire la evaluare și dispune, o singură dată, reluarea procedurii de evaluare, dacă constată circumstanțe de fapt sau erori procedurale care puteau duce la promovarea sau, după caz, nepromovarea evaluării;

c) după recepționarea raportului cu privire la evaluare, întocmit ca urmare a reluării evaluării prevăzute la lit. b), acceptă raportul conform lit. a) sau îl respinge și constată promovarea sau nepromovarea evaluării.

Procedura de evaluare externă este o **procedură neordinară impusă procurorilor și judecătorilor**, scopul căreia este verificarea corespunderii cerințelor de integritate etică și financiară a judecătorilor și procurorilor, motiv din care legiuitorul urmează să le ofere subiecților evaluării suficiente garanții, astfel încât să poată prezenta acte/probe/informații considerate relevante în susținerea poziției sale la orice etapă a procedurii de evaluare, inclusiv și în instanța de judecată în momentul examinării contestației.

Totodată, alineatul (3) al art. 18 din Legea 252/2023 reglementează că după întocmirea raportului de evaluare de către comisiile de evaluare CSP/CSM vor fi puse în situația obligatoriu **de a accepta acel raport sau de a-l respinge numai în situația în care constată circumstanțe de fapt sau erori procedurale care puteau duce la promovarea sau după caz nepromovarea** și dispune o singură dată reluarea procedurii de evaluare. În circumstanța descrisă în cazul în care CSP/CSM nu constată circumstanțe de fapt sau erori procedurale nu va putea respinge raportul ci doar să-l accepte, fapt inadmisibil or, decizia finală urmează să aparțină CSP/CSM, fără a fi condiționate de careva circumstanțe de fapt sau erori procedurale. De facto, rolul CSM și CSP a fost diminuat și nu se poate afirma că rolul comisiei de evaluare este unul *pur consultativ*, care ar fi compatibil cu statutul constituțional al CSM și CSP, deoarece pe fond raportul comisiei constituie soluția în sine asupra evaluării persoanei, iar marja de intervenție a CSM și CSP este mult limitată, fiind în contradicție cu sensul și spiritul existenței acestor organisme de autoadministrare.

Prin urmare, Consiliul Superior al Procurorilor și respectiv Consiliul Superior al Magistraturii nu vor adopta hotărârea decisivă în cazul promovării sau nepromovării a

evaluării de către procurori/judecători, motiv din care considerăm că alineatul (2) al art.18 din Legea nr.252/2023 sunt de natură să afecteze rolul Consiliului Superior al Magistraturii și al Consiliului Superior al Procurorilor rezervat de articolele 123,125 și 125¹ din Constituție care statuează că *chestiunile cu referire la numirea, transferarea, promovarea și demiterea procurorilor/judecătorilor sunt de competența organelor de Consiliul Superior al Magistraturii sau după caz Consiliul Superior al Procurorilor.*

Curtea Constituțională în Hotărârea nr.13 din 21.05.2020 a reținut că: „79.....*Orice redistribuire a competențelor de luare a deciziilor care afectează în mod substanțial mandatul constituțional al unei autorități pretinde un amendament constituțional. În sens contrar, va fi compromis scopul creării unei asemenea autorități la nivel constituțional (a se vedea Opinia amicus curiae nr. 972/2019 despre amendamentele la Legea cu privire la Procuratură (CDL-AD(2019)034), §§ 22, 26).....81..... Consiliul ar trebui să urmeze legea, iar legislatorul ar trebui să nu-și depășească competența de legiferare pentru a împiedica Consiliul Superior al Procurorilor să-și exercite mandatul constituțional (Opinia amicus curiae nr. 972/2019 despre amendamentele la Legea cu privire la Procuratură (CDL-AD(2019)034), § 39).”*

Relevante în acest sens sunt și constatările Comisiei de la Veneția care în Opinia comună (2023)005, după cum urmează: „96. *În conformitate cu articolul 19 alin. (2) din proiectul de lege, CSM/CSP va examina raportul de evaluare prezentat de către CE și va adopta una dintre următoarele decizii: (a) acceptă raportul și constată promovarea sau nepromovarea evaluării; (b) respinge raportul și dispune reluarea procedurii de evaluare; c) după evaluarea repetată, acceptă raportul și decide dacă evaluarea a fost sau nu promovată. 97. În opinia formulată în decembrie 2022, Comisia de la Veneția și DGI au considerat că reluarea procedurii de evaluare de către Comisia de evaluare în cazul respingerii raportului de evaluare al CSM necesita prea mult timp și era dificilă. Totuși, ei au subliniat că autoritățile au o marjă de apreciere în acest sens, atât timp cât rolul decisiv al CSM, precum și garanțiile împotriva întârzierilor procedurale inutile au fost asigurate în mod clar.44 Tot în acest sens, Comisia dorește să sublinieze faptul că evaluarea este o procedură excepțională, care ar trebui efectuată în mod concis. Având în vedere rolul constituțional al CSM/CSP, aceste instituții ar trebui să poată întreprinde singure măsurile suplimentare necesare și să ia o decizie fără a retrimite cauza Comisiei de evaluare. Prin urmare, Comisia și DGI, din motive de oportunitate, recomandă eliminarea posibilității retrimiterii cauzei către Comisia de evaluare.”*

Având în vedere cele expuse în proiect se propune la articolul 18 alineatul (3) litera b) a o reda cu următorul cuprins: „*b) respinge raportul cu privire la evaluare și constată promovarea sau nepromovarea evaluării.*”; iar litera c) propunem a fi abrogată.

4. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea proiectului de lege nu atrage cheltuieli financiare suplimentare.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Modificările propuse în proiectul de lege nu implică necesitatea modificării altor legi.

Procuratura Generală